

GLOSE IN KOMENTARJI

SMO VSI KIMAVCI?

Hanseatska policija je preprečila delo dvanajstega zasedanja nemškega »PEN — centra, vzhod in zahod«, ki je bilo sklicano v Hamburgu. Nato je uredništvo tednika *Die Zeit* povabilo pisatelje iz Vzhodne in Zahodne Nemčije k dvodnevni polemiki debatam, ki so jih vodili v palači hamburške univerze. Ne bi se hoteli s svojim komentarjem vmešavati v diskusijo, ki je že brez tega dovolj zamotana in brezizhodna, zato se omejujemo samo na objavo nekaterih najbolj značilnih odlomkov iz nje:

Naša odločitev, da vendar omogočimo sestanek, ki ga visoka državna roka pred meseci ni dovolila, je sprožila zelo različne odmeve. Na eni strani so nam — založbi »Zeit« — očitali, da z organiziranjem te diskusije delamo komunistično propagando... na drugi pa nam mnogi entuziasti zagotavljajo, da dajemo važen prispevek za ponovno združitev... Ne, gospe in gospodje, naši motivi so mnogo primitivnejši... nič drugega nismo, kot radovedni.

(Dr. Gerd Bucerius, založnik tednika Die Zeit)

Kot dva različna konja smo, a v isto cizo vprežena, in oba vlečeta proti enotni, skupni, od vojne zaceljeni Nemčiji.

(Arnold Zweig, vzhodnoberlinski pisatelj in predsednik nemškega »PEN — centra, vzhod in zahod«)

Gospod Zweig je dejal, da sta si obe nemški deželi podobni, da naj bosta obe zastopstvi tu primerjani z dvema konjema, vpreženima v en voz. Nu, jaz mislim, da sta to dva konja, ki vlečeta en voz, a vsak v drugo smer.

(Dr. Hans Magnus Enzensberger, zahodnonemški lirik)

Ne poznam nobenega današnjega pesnika, prav nobenega, ki bi ga gospod Adenauer podpiral, hvalil, ali celo koval ode nanj (*smeh*)... ko bi le v sosednji državi bilo tako, da bi mladostni in svobodni duhovi zoper njo smeli kakšno črhiniti.

(Martin Beheim-Schwarzbach, hamburški pisec)

Gospe in gospodje, da ne bo dvomov, vas prosim, da me povsem in brez oklevanja identificirate s sistemom, katerega tu zastopam.

(Dr. Heinz Kamnitzer, profesor za zgodovino v vzhodnem Berlinu)

Pisatelj, ki bi bil absolutni kimavec, je gotovo zelo neizobražen pisatelj, je pisatelj, ki tedaj dokazuje, da ne vidi protislovij, dialektičnih nasprotij v družbi... Stališče, da mora sodobni pisatelj principialno stati v opoziciji, je napačna, nemogoča trditev, kajti kje stoji pravzaprav zapisano, in tu govorim kot slovstveni zgodovinar, da mora pisatelj obvezno ravnati proti družbi, v kateri živi?

(Dr. Hans Mayer, profesor za slovstveno zgodovino v Leipzigu)

Najpomembnejših pisateljev dvajsetega stoletja, in popolnoma sem prepričan, da jih prav tako Hans Mayer smatra za najpomembnejše, v Nemški demokratični republiki ne izdajajo; za povprečnega bralca so tam nedosegljivi.

(*Marcel Reich-Ranicki, hamburški književni kritik; 1958 emigriral iz Poljske v Zahodno Nemčijo*)

Vrsto pisateljev, ki ste jih imenovali, bi rad videl pri nas objavljenih, pa je tu tudi vprašanje deviz, to ni tako preprosto (*smeh*). (Dr. Hans Mayer)

Vse je zelo lepo in dobro. Pridete sem in pogovarjamo se o tako lepih rečeh; na koncu ostaneta »prijateljstvo«, »literatura«, in pri tem so v Nemški demokratični republiki pisatelji, ki še danes čepijo v zaporu ali v kaznilnici.

(*Marcel Reich-Ranicki*)

Nekdo izmed desnih je tu rekel, da so vsi pisatelji v Zvezni republiki opozicionalci, moje mnenje pa je, da so tako tu kot v Nemški demokratični republiki vsi pisatelji kimavci... Pisatelj v Nemški demokratični republiki bo, po vsem predvidevanju, postal pristaš podružbljenja proizvodnih sredstev. Ne poznam v Zvezni republiki niti enega samega pisatelja, ki bi si kdajkoli posebno prizadeval napadati privatno lastništvo proizvodnih sredstev (*smeh*)... in v tej odločilni točki so si pisatelji dveh držav s svojima vladama edini. Resnično opozicionalni pisatelji so ti deželi zapustili, tako kot gospod Reich-Ranicki in jaz.

(*Dr. Peter Hacks, dramatik, 1955 emigriral iz Zvezne republike v Vzhodno Nemčijo*)

Kako gladko vse teče, če se zasebno med seboj pogovarjamo, in kako izvrstno se razumemo; brž ko pa sedemo v javnost, se pojavijo nespravljiva nasprotja. Kdaj zdaj lažemo? (Dr. Martin Walser, zahodnonemški pisec)

A. L.

ZAPIS ZA JOŽETA GORIČARJA

Jože Goričar je v *Naših razgledih* dne 26. januarja 1965 objavil »zapis o kulturniških diskusijah o ustavnih načrtih«. Isti zapis je že poprej ponatisnilo ljubljansko *Delo*.

Podpisani uredniški odbor je dal pred časom pobudo za diskusijski sestanek sodelavcev treh slovenskih revij (*Perspektive, Problemi, Sodobnost*) o ustavnih osnutkih in v prvi letošnji številki *Sodobnosti* tudi objavil stenografski zapisnik diskusije. Poleg tega je poslal republiški ustavni komisiji osnutek 3. poglavja republiške ustave, v katerem je poskusil na konkreten način opozoriti na nekatera svoja skupna stališča oziroma predloge.

Četudi se zaradi široko razpredenega razpravljanja o ustavnih osnutkih med kulturnimi delavci pravzaprav ne ve, komu je namenjen zapis Jožeta Goričarja, čutimo potrebo in dolžnost zapisati naslednje:

Jože Goričar je diskusije kulturnih delavcev ob ustavnih osnutkih *pozvel, posplošil*, nato pa z levo roko z njimi tudi *opravil* kot s *kulturniškiimi*.